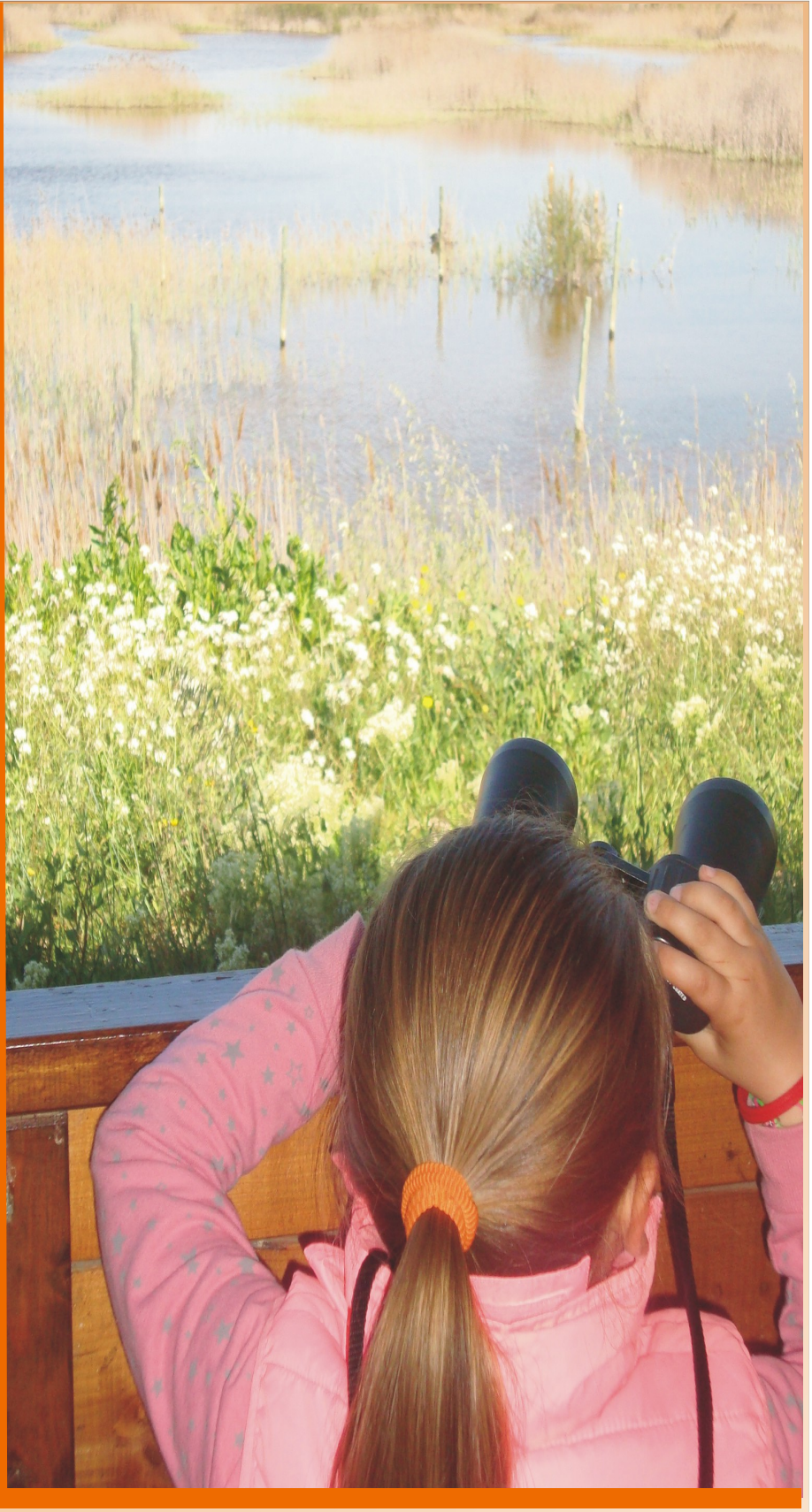
GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA D'INFRAESTRUCTURES, TERRITORI I MEDI AMBIENT

EMAS
Gestión ambiental verificada

Imatge: A l'observatori de la fotxa, en la Marjal dels Moros, junt al CEACV.

Butlletí Informatiu del Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana

Núm. 18 QUADRIMESTRAL ceacv@gva.es

Maig 2015

BUTLLETÍ INFORMATIU DEL CENTRE D'EDUCACIÓ DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Núm. 18. Maig 2015

EQUIP D'EDUCACIÓ AMBIENTAL DEL CEACV

SUMARI

0. EDITORIAL.....3
1. LA RESSENYA LITERÀRIA 5
2. LA RESSENYA AUDIOVISUAL 7
3. ELS WEBS DESTACATS.....9
4. LES BONES PRÀCTIQUES AMBIENTALS 11
5. CONEIX EL CEACV 12
6. L'ALMANAC DE L'HORT 15
7. ACTIVITATS D'EA D'ALTRES ENTITATS 18
8. ACTIVITATS AL CEACV 22
9. EL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ 26
10. NOVETATS CENTRE DOCUMENTACIÓ 27

0. EDITORIAL

Es necessària la participació activa i permanent de la societat front al canvi climàtic

El canvi climàtic ja està afectant totes les persones i ecosistemes del món. Les temperatures globals han augmentat, les neus perpètues d'algunes zones han desaparegut i molts dels ecosistemes terrestres i marítims tenen greus problemes de conservació. A més, també s'està registrant un augment en la freqüència i intensitat de fenòmens meteorològics extrems. Els científics han associat l'increment de tempestats, inundacions, sequeres extremes o incendis forestals, al canvi climàtic. Les poblacions més pobres de la Terra són les primeres víctimes pels desastres naturals; en elles milions de persones ja s'estan veient obligades a abandonar les seues llars a causa dels desastres naturals. Són fenòmens que porten com a conseqüència la destrucció de llars, infraestructures i cultius, les fams canines, l'aparició de problemes de salut i de certes malalties, la desestructuració social, les migracions, els conflictes armats, etc. Habitants de xicotetes illes d'Àfrica, Àsia i Amèrica ja han iniciat la progressiva evacuació cap a terra ferma amenaçats per la pujada del nivell del mar. Encara que els països més pobres i els xicotets estats illencs són els més vulnerables, totes les regions de la Terra s'estan veient afectades en major o menor mesura.

La lluita contra el canvi climàtic és una necessitat urgent per a la supervivència de la nostra espècie. Els distints problemes que caracteritzen les situacions d'emergència humanitària estan estretament vinculats entre si i es potencien entre ells. Cap d'ells pot resoldre's sense tindre en compte els altres. No es poden contraposar objectius tan essencials com combatre el canvi climàtic i acabar amb la pobresa i les desigualtats extremes. Cal lluitar al mateix temps contra el canvi climàtic, la pobresa, l'esgotament de recursos essencials, la contaminació, la degradació dels ecosistemes, la pèrdua de biodiversitat i diversitat cultural, l'ocupació dels sòls fèrtils, la urbanització desordenada o l'abandó del món rural. Per a això és urgent desenrotllar mesures per a la mitigació i l'adaptació. Sens dubte, l'adopció d'estes mesures ocasionarà elevats costos econòmics, però convé posar en relleu que si no s'actua amb celeritat es produirà una greu recessió social, ambiental i econòmica molt més costosa. Encara que som conscients que no tots els estats tenen la mateixa responsabilitat en esta situació, no hem d'oblidar que en certa manera cada un de nosaltres amb els nostres comportaments també som responsables de l'emissió dels gasos d'efecte d'hivernacle que generen el canvi climàtic.

En quasi totes les regions del món s'han començat a adoptar mesures per a la transició cap a economies baixes en emissions. La Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (CMNUCC), creada en 1994, s'ha centrat en este repte que es traduïx en el compromís de reduir les seues emissions. Eixos compromisos, no obstant això, estan sent insuficients. Per això, en 2012 es van obrir negociacions per a arribar a un nou acord post Kyoto, jurídicament vinculant i aplicable a totes les parts. L'acord de 2015 s'ultimarà a París al desembre de 2015.

És fonamental que les persones prenguem consciència d'este gravíssim problema perquè participem activament en la lluita enfront d'ell. Hi ha moltes maneres de reduir les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle i de frenar els efectes del canvi climàtic a llarg termini. A més,

estes mesures milloraran la situació en el futur més pròxim. L'ús d'energies procedents de fonts renovables enfront de les procedents de combustibles fòssils permeten que tinguem un aire més net, generant clars efectes positius a curt termini en la salut de la població per la millora de la qualitat de l'aire. L'ús de la bicicleta en els desplaçaments, o desplaçar-se caminant, comporta l'augment regular de l'activitat física i, per tant, la millora en la salut. Les explotacions ramaderes, sobretot les de bestiar vaquí, emeten grans quantitats de gasos d'efecte d'hivernacle. El menor consum de productes carnis, sobretot de carn vacuna, i el major consum de fruites i verdures, comporta una reducció de les emissions i un augment en la salut de les persones. Ser conscients de tot això ens permetrà adoptar els compromisos individuals i col·lectius necessaris per a actuar en conseqüència. Moltes persones, algunes agrupades en xicotetes comunitats, han començat ja a incorporar canvis en les seues formes i estils de vida, essencialment en els seus patrons de consum. Este compromís actiu individual i col·lectiu ens facultarà per a exigir també el compromís dels nostres governants. Encara que sabem que hi ha molts interessos en joc, l'èxit de la reunió de París dependrà, en bona part, de la conscienciació de tota la societat i del que exigim als nostres governs.

Anna Pons Frígols
Cap de Secció d'Activitats del CEACV

1. LA RESSENYA LITERÀRIA

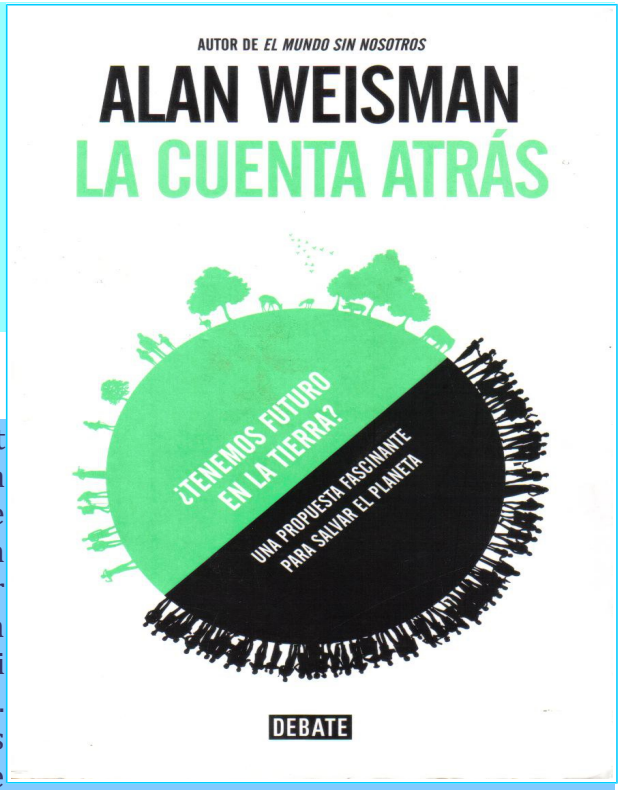
LA CUENTA ATRÁS

La cuenta atrás

Alan Weisman

Ed. Debate

2014. 600 pàgines

Quan vaig veure la primera referència d'aquest llibre, ràpidament vaig recordar una altra obra del mateix autor, el periodista Alan Weisman, que havia llegit feia uns pocs anys. Es tractava de "Un mundo sin nosotros". En aquell document l'autor feia una espècie de predicció de com podria canviar el món en unes dècades o segles si l'espècie humana desapareguera ara per complet. Allò, encara que basat en dades reals, era només un joc per deixar ben palesa l'herència que nosaltres els humans estem deixant al planeta Terra, i que podriem qualificar com no massa "agradable".

Aquest nou llibre no tracta de fer una predicció, més bé parla d'una realitat abrumadora i pendent de ser afrontada.

L'autor es pregunta, ens pregunta, com seguir creixent més en un espai que no creix?. I ens dona també la resposta: és impossible.

Set mil milions d'esser humans som ara, en un planeta finit i la previsió diu que de seguir així les coses, al voltant de la dècada dels huitanta del present segle, arribarem a ser uns deu mil milions.

Pot i podrà soportar el nostre planeta aquesta tremenda càrrega?. Quina capacitat té?. Fins a quan i fins on podrà soportar la pressió?.

Com explica l'autor al text, per cert extens text, els ecosistemes, els recursos naturals, tenen un límit, tenen una determinada capacitat de càrrega que degut a la explotació intenssísima que estan patint està sent sobrepassada, no només pel continu increment de la població mundial, sino també pels nivells de consum, també en ascens, d'aquesta població.

A partir d'aquestes premises es planteja la base del llibre, la necessitat de desaccelarar el

creixement de la població en primer lloc i aconseguir una progressiva reducció del nombre d'habitants humans del planeta. Un plantejament que, com a mínim, podria ser polèmic sino fos perque d'ell pot dependre la pròpia supervivència de l'espècie humana.

Utilitza d'una forma molt encertada, a la mateixa vegada que documentada (m'ha cridat molt l'atenció la immensa bibliografia que ha consultat l'autor per escriure el llibre, i que ocupa unes cent pàgines d'aquest), situacions real actuals com a exemples de la contínua "ocupació" que els humans estem fent dels ecosistemes naturals i de com estem esquilmant els recursos que aquestos mateixos contenen. Emprant exemples com el conflicte palestino-israelià, la revolució verda, la protecció dels goril·les de muntanya a Uganda o l'ús dels organismes modificats genèticament, entre molts altres, apareixen contínuament les interaccions que entre ciència i supervivència humana han anat entrellaçant-se, però també es fica de manifest la incongruència d'allò que se sap que s'ha de fer o no s'ha de fer i que finalment no es fa o si es fa.

Són ja conegudes, i en nombroses publicacions han aparegut anàlisis, les conseqüències que tindrà per al planeta (més bé per als actuals ecosistemes naturals i principalment per a l'ecosistema humà), el traslladar els patrons de consum i vida dels països del primer món al conjunt de la creixent població mundial, seria irresistible, el precari equilibri actual (si el podem anomenar així) rebentaria.

La ciència es planteja trascendentals reptes per a tractar de donar solucions a aquestos problemes, els quals, paradoxalment, han sigut també potenciats per altres solucions ciéntífiques a estos mateixos problemes temps enrere.

Però com diu l'autor en pràcticament tots els capítols del llibre, la solució passa, sense cap dubte per l'educació, ambiental, reproductiva, sobre el consum... I hi han bons exemples de que aquesta funciona, els podeu trobar també en aquest interessantíssim llibre.

Víctor Benlloch Tamborero
Biólogo. Técnico del CEACV

2. LA RESSENYA AUDIOVISUAL

2050 ¿ES DEMASIADO TARDE YA?

Un documental de Ruth Chao I Javier Silva ; TV Siete Producciones Audiovisuales

Isabella Audiovisual, 2007

Versions en anglés i castellà, amb subtítols en anglés i castellà

Este documental ens avisa dels esdeveniments greus relacionats amb el canvi en el clima en un futur immediat, fa una retrospectiva dels diferents esdeveniments relacionats amb esta temàtica fins a la data i prediu el que puga succeir fins al 2050.

Van succeint-se, durant l'audiovisual, una sèrie d'imatges paisatgístiques, entrevistes a experts, científics i gestors, junt amb gràfics i simulacions, i van desxifrant-se les causes i els efectes ocasionats pel canvi en el clima, actual i futur. Es tracta, per tant, d'un documental rigorós, amb veu directa de responsables que treballen diàriament en temes relacionats amb l'energia, la medicina, la climatologia, responsables de les ONG, empreses, seguidors i detractors altres, d'un tipus d'ús energètic, etc.

L'audiovisual planteja, des del principi, el problema següent *el canvi climàtic és més ràpid ara que en el passat, per això és preocupant.* Alguns exemples de les possibles conseqüències: el nord de Japó va patir en 2005 una onada de fred sense precedents. També eixe any va ser el més sec a Espanya de l'últim segle. A Portugal es van cremar 50.000 hectàrees. Va haver-hi un milió de desplaçats a conseqüència de la sequera, inundacions, huracans, etc. I encara que segons l'opinió dels experts no es puga assignar amb exactitud que cada un d'estos esdeveniments estiguen estretament relacionats amb el canvi climàtic, sí que, a causa de la freqüència amb què es donen, determina que hi haja una probabilitat molt alta que s'originen pel calfament del planeta.

En 1988 es va crear el Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC) amb la finalitat de proporcionar avaluacions integrals de l'estat dels coneixements científics, tècnics i socioeconòmics sobre el canvi climàtic, les causes, les possibles repercussions i les estratègies de resposta (des de l'inici en 1988, l'IPCC ha preparat cinc informes d'avaluació en diversos volums). L'IPCC prepara també metodologies i directrius per als inventaris nacionals de gasos d'efecte d'hivernacle per mitjà de l'equip de tasques sobre els inventaris nacionals de gasos d'efecte d'hivernacle (TFI). Eixes metodologies i directrius ajuden les parts en la

Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (CMNUCC) i el protocol de Kyoto a confeccionar els inventaris d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle per les fonts i l'absorció pels embornals.

Així es constata que, com a conseqüència de les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, s'estan batent rècords de Tª, d'incendis, inundacions i que hi ha una tendència que serà així en la resta de les nostres vides. Els anomenats refugiats mediambientals, és a dir, els desplaçats per les sequeres, les fams canines, les malalties en gran part del planeta, són majors en nombre que els refugiats per guerres o altres conflictes. Com a conseqüència d'això, algunes societats seran capaces d'adaptar-se a estes grans amenaces que patix el planeta, per informació, coneixements i infraestructures, però països com ara Níger o Burkina Faso no tenen possibilitat d'adaptació, en canvi si que hi ha la possibilitat de previndre que succeïsquen, ha de ser una acció política governamental, i desafortunadament, en estos moments, hi ha un abisme entre els polítics i les necessitats reals.

Els últims missatges del documental apunten que, al ritme de creixement actual, en 20-30 anys tindrem seriosos problemes, per exemple d'electricitat (el documental es va publicar en 2006 i este article sobre el documental s'escriu en 2015). Per això només ens cal millorar l'eficiència energètica, les bones pràctiques en l'ús de l'energia i, per descomptat, millorar la tecnologia. No hi ha reserves suficients de carbó i de petroli, l'urani és un recurs escàs. Les empreses que tinguen en compte esta escassetat d'energies fòssils en un futur immediat i siguen capaces d'adaptar-se als nous temps energètics que ens esperen, seran empreses més competitives. La indústria i les seues empreses no són només la causa de molts d'estos problemes, sinó que són una part important de la solució. El canvi climàtic és una amenaça per a la humanitat i per a totes les formes de vida. Per tant, hem de seguir preguntant-nos: *2050 és massa tard ja?*

Pepa Prósper Candel
Biòloga. Educadora del CEACV

3. ELS WEBS DESTACATS

WEBS SOBRE CANVI CLIMÀTIC

Vosté no s'ho creu

http://ustednoselocree.com

Divulgació científica i comunicació sobre canvi climàtic i model de consum energètic amb una visió multidisciplinària i molt peculiar. Este bloc va ser reconegut amb el 1r premi de la Fundació Biodiversitat, en la categoria de comunicació del canvi climàtic.

KiotoEduca: Recursos Educatius

http://www.juntadeandalucia.es/educacion/webportal/web/educacion ambiental/kiotoeduca/recursos-educativos

KiotoEduca és un programa dirigit a la presa de consciència sobre la gravetat del problema del canvi climàtic, amb l'objectiu de generar en els centres educatius actituds respectuoses amb el medi ambient, promovent el desenrotllament de processos de sensibilització ambiental davant del canvi climàtic.

El programa KiotoEduca posa al servici dels centres interessats recursos didàctics perquè treballen el concepte de canvi climàtic.

EFE Verd

http://www.efeverde.com/cambioclimatico

EFEverde.com és una plataforma global de notícies i periodisme ambiental de l'Agència EFE, és un referent informatiu per a tots aquells que estan interessats pel medi ambient, les energies renovables, el canvi climàtic, la biodiversitat, el periodisme ambiental i el desenrotllament sostenible.

En EFEverde oferixen informació mediambiental especialitzada, rigorosa, en positiu, amb format multimèdia i cobertura global.

Serafín Huertas Alcalá.
E.T. Agrícola. Educador del CEACV

4. LES BONES PRÀCTIQUES AMBIENTALS

CONDUCCIÓ EFICIENT

La conducció eficient consistix a introduir certs canvis en els hàbits de conducció per a reduir el consum de carburant, reduir la contaminació ambiental, augmentar la seguretat en la carretera i reduir el gasto de manteniment del vehicle. Font: UAB

La conducció eficient és possible seguint algun d'estos consells:

1. Utilitzar bé les marxes: l'IDAE recomana circular en la marxa més llarga possible. Al posar en marxa el cotxe, cal xafar l'embragatge i no accelerar. Després, ficar la primera marxa, accelerar de forma suau i canviar a segona als dos segons o a uns sis metres de trajecte recorregut, perquè és la que més consumix. Després, cal pujar de marxes fins a la quinta des dels 50 km/h, en cotxes de xicoteta i mitjana cilindrada, i 60 km/h, en els de gran cilindrada. Açò no significa portar el cotxe ofegat, perquè podria ocórrer alguna avaria a la llarga. Si, per a mantindre la velocitat, fa falta xafar l'accelerador més de les dos terceres parts del recorregut, el vehicle no va bé i cal baixar de marxa. L¡idoni és anar entre 2.000 i 2.500 rpm en els motors de gasolina i entre 1.500 i 2.000 en els motors dièsel.
2. Ficar bé l'embragatge. No cal utilitzar-lo per a frenar i, quant a la transició de marxes, ha de ser ràpida, sense permetre grans descensos de revolucions.
3. Mantindre una velocitat uniforme: accelerar i frenar de forma constant no és bo per al vehicle i consumix molt combustible. Tampoc cal abusar de la velocitat, perquè el consum es dispara a partir dels 100 km/h.
4. Actuar amb anticipació i frenar amb el motor: cal adaptar-se amb antelació a les condicions de la carretera. No s'ha de baixar un pendent en punt mort, perquè consumix combustible i és perillós (desgasta els frens).

Mantindre una temperatura interior adequada: a l'estiu es pot anar a 23-24 ºC i a l'hivern anar més abrigats. Cal no obrir les finestretes a alta velocitat, perquè es produïx una major resistència a l'aire i un major consum de carburant, ni abusar de l'aire condicionat o climatitzador, un dels equips accessoris que més consumix.

6. Portar bé els pneumàtics i triar-ne d'alta eficiència: les rodes són responsables de fins al 20% del consum de combustible. La falta de pressió augmenta el gasto i és una causa important d'accidents, segons l'IDAE.
7. Fer els manteniments periòdics: el manteniment dels nivells i filtres estalvia combustible i reduïx les emissions contaminants, mentres que detectar possibles fallades pot evitar avaries més greus.
8. No sobrecarregar el vehicle: portar més pes del necessari o distribuir malament la càrrega incrementa el consum. Tindre una baca amb equipatge pot augmentar el gasto fins a un 39% a una velocitat de 120 km/h.
9. Apagar el motor: un cotxe detingut amb el motor en marxa consumix fins a 0,7 litres/hora. Si s'està parat més de dos minuts (si l'automòbil té més de deu anys, menys de dos minuts), cal apagar-lo, una pràctica que es pot fer de forma freqüent sense perjudicar el motor, segons l'IDAE.

Serafín Huertas Alcalá.
E.T. Agrícola. Educador del CEACV

5. CONEIX EL CEACV

EL GRAU VELL: UN VIATGE EN EL TEMPS

Molt a prop de l'Alqueria dels Frares, seu del Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana, en direcció nord, un grup de xicotetes casetes davant del mar, com eixides del nores, són ben conegudes per la gent de la zona com el Grau Vell de Sagunt, suggeridor nom que ens fa pensar que ací mateix, en algun moment remot de la història, van haver-hi barcos atracats, comerç i prosperitat.

El paisatge dibuixat hui pel Grau Vell és un conjunt de xicotetes vivendes de pescadors un poc atrotinades, reconstruïdes una i mil vegades, al mig d'un polígon industrial que pareix voler engolir-les. Un únic carrer acull totes estes cases ancorades en el temps sobre les quals destaca, desafiant els segles, una antiga torre i les restes d'una fortalesa. El conjunt no estaria complet sense una xicoteta ermita, una antiga escola i un baret que anima el veïnat.

Molts segles abans, en 1459, el Grau Vell va ser designat Port per Joan II, i va funcionar com a tal fins que en 1907 els Alts Forns de Biscaia van inaugurar el nou Port.

Al peu de les cases, una platja de pedra seria idíl·lica si no fóra pel seu color negre, que ens recorda les escòries en altres temps allí abocades directament per la siderúrgica saguntina.

Torres i construccions defensives evoquen un Mediterrani ple de perills i inseguretats, de pirates i corsaris , de segrestos, saquejos i contraban, als quals no podia ser aliena la ciutat de Sagunt.

Davant de les incursions dels pirates barbarescos que assolaven el Mediterrani, Carles I va ordenar construir torres de vigilància al llarg de tot el litoral espanyol. Es tractava de talaies defensives que a més servien per a avisar les poblacions veïnes de l'arribada dels saquejadors. La torre que roman en peu en el Grau Vell és una de les cinc que es van construir en el SXVI, ja durant el regnat de Felip II, per a defendre les costes davant de Sagunt. Posteriorment, en el SXVIII, i per a protegir-se de les incursions dels corsaris anglesos, la torre va ser reformada àmpliament i guarnida amb una bateria ben visible en l'actualitat. Ambdós espais estaven fortificats per un recinte murallat o clos protegit per un fossat i un pont llevadís. Per darrere de la torre, edificis d'una sola planta, servien com a magatzems i duana. Una visita hui pel Grau Vell ens permetrà reconéixer a simple vista la torre i la bateria mencionades, així com alguns magatzems que, encara hui, continuen sent un lloc on guardar apers, xarxes, etc. La duana

mostra en l'actualitat un aspecte ruïnós, i tant el fossat com el pont llevadís han desaparegut sense deixar rastre.

Foto extreta de:
http://castillodesagunto.blogspot.com.es/2014/02/sagunto-y-los-piratas-i-i-el-fortin-del.html

A escassos metres d'este xicotet nucli de pescadors, un jaciment arqueològic romà ens recorda que la història del Grau Vell va molt més enllà dels corsaris del XVIII, de Felip II i els pirates barbarescos, i inclús de la seua designació com a Port per Joan II. Àmfores submergides, àncores antigues trobades en les seues aigües, una necròpolis romana al costat d'eixa mateixa platja, ens parlen de l'existència d'un port molt més antic. Les excavacions realitzades ací revelen que l'origen del Grau Vell es remunta al segle VI adC quan va ser escala d'un circuit comercial en què estan presents "les ciutats de la costa S i les ibèriques del E peninsular, les altres colònies fenícies d'Eivissa i Cartago i les gregues d'Empúries/Marsella" (Aranegui 2002). Els objectes trobats en les estances mostren que per este circuit comercial circulaven productes alimentaris com ara vi o oli, béns d'ús com ara vaixelles, i inclús matèries primeres com la galena argentífera de la qual s'han trobat restes en els magatzems.

Atés que el Grau Vell està unit a través del Camí Vell de la Mar amb la falda del Castell de Sagunt, pareix confirmar-se que estem davant de la zona portuària de la ciutat de Sagunt en època ibèrica i romana.

Ens trobem per tant davant d'un lloc que des del S VI adC fins hui ha romàs viu i la història del qual plena de viatges, naufragis, intercanvis, saquejos... en definitiva aventures, reclama la nostra atenció.

Situat a la vora del Mediterrani i compartint espai amb la Marjal del Moro, ric en testimonis remots i una història infestada d'aventures, la visita al Grau Vell té tots els ingredients per a convertir-se en "un bon viatge en el temps"

Paloma Sánchez Pérez
Arqueòloga. Educadora del CEACV

6. L'ALMANAC DE L'HORT

El CEACV disposa entre les seus instal·lacions, de l'Hort Històric de la C.V., un espai que recull la història dels cultius en el territori valencià i mostra la relació de l'home amb el medi ambiente a través de l'agricultura. Esta és la secció dedicada a ell.

EL CULTIU DE TEMPORADA

LA DACSA O PANÍS

La dacsa (*Zea mays*; *zea* prové del grec *zeo* 'viure'; en valencià també rep les denominacions *panís*, *moresc* i *blat de moro*) és una espècie de gramínia anual originària d'Amèrica Central. Va ser introduïda a Europa en el segle XVII. Actualment, és el cereal amb major volum de producció en l'àmbit mundial, i supera inclús el blat i l'arròs.

Els registres arqueològics i l'anàlisi filogenètica suggerixen que la domesticació de la dacsa va començar com a mínim fa 6.000 anys.

La dacsa va ser la base alimentària de les civilitzacions precolombines i va mantindre una població nombrosa. A més, els excedents originaren un important comerç en la regió. Va ser coneguda per l'europeu l'any 1492, durant l'expedició de Cristòfor Colom a Amèrica i durant el segle XVI va ser introduïda a Europa i des d'ací a la resta del món gràcies a la seua adaptabilitat a diversos climes.

En 2008 es va aconseguir la seqüència completa del genoma de la dacsa, l'única planta, a part de l'arròs, en què s'ha aconseguit tal cosa.

La dacsa és una planta anual de tiges altes (fins a 3 metres) en forma de canya. La dacsa necessita molta llum solar, no pot créixer en zones d'ombria. Resistix la sequera i tolera les gelades. La sembra de la dacsa es realitza a finals de l'hivern i sol fer-se en pla o en solcs, separant les línies entre si un metre i deixant entre els colps 20-25 centímetres. Esta operació en el litoral mediterrani espanyol sol efectuar-se a partir del mes d'abril. La recol·lecció ha de fer-se quan els grans de les panolles estan totalment desenrotllats, i pot fer-se manualment o a màquina.

SABIES QUÈ?

La dacsa és una de les plantes amb major riquesa en vitamina B1 i tiamina. Esta vitamina és necessària perquè l'organisme puga transformar els aliments en energia i perquè el cervell puga absorbir glucosa, necessària per al bon funcionament del cervell. Una falta d'esta vitamina produirà en les persones símptomes de depressió, cansament, estrés o poca capacitat mental. Resulta interessant menjar dacsa abundant per a les persones que hagen de fer un esforç mental, com els estudiants en època d'exàmens, ja que este aliment permet augmentar la capacitat de concentració.

EL REFRANYER DIU...

Qui desitja pastissos, sap menjar coca de dacsa
Any de panís, vi agre
Amb diners, torrons, i amb dacsa, esclafitons

A TAULA!

RECEPTARI

La dacsa és un producte molt lligat a la nostra cultura i tradicions. Se'n diu que és el "porc agrícola", perquè també se n'aprofita tot, i dóna origen a quantitat de productes i usos diferents.

COCA DE DACSA

Ingredients: 12 panotxes, ½ litre de llet, 200 grams de farina, 6 ous, 500 grams de sucre, 200 grams de margarina, 150 grams de formatge ratllat, 1 culleradeta de farina d'enfornar i Vainilla en pols

Preparació: Primer es liqüen els grans de dacsa amb la llet en la liquadora. A continuació es bat la margarina i el sucre fins que estiga cremosa. A la mescla de margarina s'incorporen d'un a un els ous i la pols d'enfornar. Es mescla bé. S'incorpora la dacsa liquada i es mescla amb una cullera de fusta o plàstic, després s'hi afig el formatge blanc, es mescla tot bé.. Es col·loca la mescla en un motle preparat amb margarina i farina, o preparat amb paper encerat. S'enforna a 175 °C durant 70 minuts aproximadament o fins que estiga daurada i, en punxar-la amb un palet de fusta, este isca sec.. I a menjar!.

EL QUADERN DEL LLAURADOR

Durant estos mesos no t'oblides de...

Prepara't per a treballar este mes en el teu hort. Durant el mes de maig, l'hort necessita moltes atencions i hauràs d'invertir prou de temps en ell.

Encara pots continuar adobant però no ho faces massa, val més quedar-se curts i després repetir que passar-se amb l'adob i perjudicar les nostres plantes.

No deixes que proliferen les males herbes, les pots anar llevant amb l'aixada o bé amb la mà. És important que les males herbes estiguen controlades i així les hortalisses podran créixer amb més energia i força.

Rega cada vegada més sovint, encara que, si et passes, els fongs i la podridura poden aparéixer en els nostres cultius.

És l'època de començar a utilitzar la tècnica de l'encoixinament com un fet natural. Esta tècnica ens permetrà aguantar la humitat en la nostra horta i evitarà l'aparició de les males herbes.

Atenció amb les plagues, hauràs d'estar alerta i desfer-te de caragols, bavoses i pugons, cal evitar a tota costa que es puguen propagar. La plantació de plantes aromàtiques al costat dels teus cultius t'ajudarà a evitar l'aparició de malalties i plagues en les teues hortalisses.
Protegix els teus planters dels rajos del sol més directes, en estes dates el sol comença a picar fort i hem de protegir les plàntules dels nostres planters.
Si decidixes reproduir alguns arbustos del teu hort o per esqueixos, este és el millor mes.
Quant a la sembra, este mes pots sembrar en planter api, col, bròquil, coliflor, encisams i tomaques. De manera directa sembrarem creïlles, carlotes, raves, melons, cogombres i escaroles.
Podem recol·lectar faves, carlotes, encisams i raves.

Lucia Calpe Blasco
Estudiant en pràctiques al CEACV

7. ACTIVITATS D'EDUCACIÓ AMBIENTAL D'ALTRES ENTITATS

XALOC. ASSOCIACIÓ PER A L'ESTUDI I CONSERVACIÓ DE L'ENTORN.

SORGIDA DE LA MAR.

Les hores de treball passades en mitat de la mar han fet coincidir a persones de distinta trajectòria professional però que compartixen les mateixes inquietuds i projectes. Els bons moments en què s'albiren els enormes rorquals comuns o els grans grups de dofins llistats han fet fondre emocions que només aquells que estimen la natura poden comprendre. Però, és en els mals moments, quan el temporal assota els costats de l'embarcació i la pluja impedix veure l'horitzó quan eixa passió per la mar es demostra de manera més fefaent.

Xaloc és un vent que bufa del sud-est i que en altres latituds s'anomena *siroco*. Diuen els vells marins que, quan bufa, és capaç de trastornar l'ànim de qui s'hi exposa. I quelcom d'açò ha de ser cert, perquè l'obsessió que sentim cada un de nosaltres per la mar té quelcom de bogeria.

Xaloc està format per un grup de professionals amb una llarga experiència en els camps de la conservació, investigació i divulgació de temes mediambientals. Els integrants de Xaloc són els següents:

Juan Eymar porta treballant en la recuperació i conservació de les tortugues marines en les costes valencianes més de 20 anys. En l'actualitat treballa com a tècnic de fauna marina per a la Conselleria de Medi Ambient, coordinant les diferents actuacions amb tortugues marines i cetacis.

Carles Gago, biòleg i comunicador ambiental. Ha treballat en divulgació tant en empreses privades com en l'administració pública. Hui en dia és cofundador de Simbiosi, Espai Ambiental, un nou projecte empresarial de comunicació ambiental i participació social.

José Antonio Esteban, biòleg especialitzat en estudis de la bioacústica dels cetacis. Ha treballat en gestió ambiental i d'espais naturals protegits. Actualment és el responsable del Departament d'Investigació de l'Oceanogràfic de València.

Felipe Escolano, fotògraf submarí i operador de càmera. Actualment està centrat en diversos projectes audiovisuals sobre el medi natural i la cultura tradicional. És col·laborador habitual de diverses entitats públiques i privades per a la divulgació d'investigacions científiques.

Integrants de XALOC

Javier Blasco, tècnic superior en gestió dels recursos naturals i comunicador ambiental. Encara que és més de secà, de l'interior, s'acostà al mar definitivament en conéixer estos quatre bojos encantadors, a deixar-se aprendre, a omplir-se de sal i de vent i aportar tot el que es puga. Cofundador de Simbiosi, Espai Ambiental.

Les principals línies d'actuació de Xaloc són la divulgació i la investigació marina, centrades ambdós línies en els cetacis (dofins, balenes, etc.) i les tortugues marines del litoral valencià.

Quant a la divulgació, els membres de Xaloc han realitzat xarrades i conferències per a altres associacions, fires, congressos, etc., sempre des del rigor i buscant la implicació de la societat en la conservació d'estos emblemàtics animals. Xaloc ha participat en els tres últims anys en esdeveniments com el Saló Nàutic de València (Valencia Boat Show) a fi que les persones que salpen a la mar amb interés esportiu, lúdic o pesquer, coneguen la riquesa que encara conserven les costes valencianes i com poden ajudar de manera pràctica en la seua conservació.

Però, el producte més mediàtic de Xaloc, és *La Gaceta de la Tortuga*: un periòdic dirigit a pescadors, amb una tirada de 5.000 exemplars, editat de la mà de la Fundació Quaderns Rubio i finançat per Quaderns Rubio i la Universitat Catòlica de València. En la *Gaceta* col·laboren entitats com la Universitat de València, l'Oceanogràfic o la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient. Este periòdic es distribuïx a totes les confraries de pescadors de la Comunitat Valenciana i compta amb una versió digital que es distribuïx per correu electrònic. Qualsevol persona interessada a rebre *La Gaceta de la Tortuga* en el seu correu, només ha d'enviar un missatge a: hermanosdesal@gmail.com indicant en l'assumpte "Alta Tortuga". Des d'eixe moment estarà inclosa en la llista de distribució i li arribaran els nous números de la *Gaceta*. Este mateix correu està obert als suggeriments, preguntes, dubtes, etc., relacionats amb el mar.

Amb el nostres col·legues els pescadors

Campament de Platja Punta de custòdia del niu de tortugues marines

D'altra banda, a l'estiu de 2014, es va produir un fet històric en la història natural valenciana: una tortuga marina va eixir en la platja de Sant Joan d'Alacant per a depositar en l'arena 139 ous. Tècnics de la Conselleria i de la Universitat de València es van aplegar a la zona i van decidir traslladar el niu a la Platja de la Punta, zona de reserva del Parc Natural de l'Albufera. En eixe moment, Xaloc va organitzar el "Campament Platja Punta" en el qual van participar 88 voluntaris que, dia i nit, van custodiar el niu, fins que el 29 d'agost van nàixer les xicotetes tortugues. Per l'organització d'este Campament, Xaloc, ha rebut recentment el Premi a la Promoció del Voluntariat de la Direcció General de Medi Natural de la Generalitat Valenciana.

Quant a investigació, Xaloc està implicat actualment en dos projectes. El primer d'ells, se centra en el desenrotllament d'emissors via satèl·lit per a tortugues marines en col·laboració amb l'Institut d'Investigació per a la Gestió Integrada de Zones Costaneres de la Universitat Politècnica de València. Es tracta d'un projecte d'I+D amb l'objectiu de desenrotllar una nova tecnologia més barata i adaptada al seguiment d'estos animals. I, en segon lloc, junt amb Duna Lodge, un allotjament turístic responsable en la costa de Moçambic, s'està desenrotllant un pla de seguiment de balenes geperudes per mitjà de l'ús de dispositius que captà els sons d'estos animals que, a més, servisca d'atractiu turístic i desenrotllament local.

Actualment, Xaloc ha llançat una campanya per a recaptar fons per a sufragar les despeses de les compra d'emissors per a tortugues. Hi ha obert un compte de Teaming, perquè qualsevol persona puga aportar 1 euro al mes a esta campanya sense cap tipus de gasto addicional i és, a més, un gasto deduïble. En el següent enllaç es pot accedir a este compte:

https://www.teaming.net/xalocseguimientodetortugasmarinas

Per a més informació sobre Xaloc i les seues activitats es pot contactar amb els seus membres en el seu correu electrònic: hermanosdesal@gmail.com, o en el seu compte de facebook: https://www.facebook.com/xalocmar

"En deia sempre la mar. Així és com ho diuen en espanyol quan la volen".
***El vell i el mar.* Ernest Hemingway.**

Avistament de dofins. Autor: Felipe Escolano (XALOC)

Xaloc

asociación para el estudio
y conservación
del entorno

8. PROGRAMA D'ACTIVITATS DEL CEACV

Maig a Setembre de 2015

PROGRAMES TEMÀTICS PER A CENTRES EDUCATIUS

BIODIVERSITAT PER TOT ARREU

Parlar de biodiversitat és parlar de formes diverses de vida. Cada any, des de la posada en funcionament del CEACV en 1999, el programa educatiu ha inclòs activitats relacionades amb la biodiversitat, els servicis que presta a la Humanitat i la influència de les activitats humanes amb la seua conservació en el Planeta.

En esta ocasió les diverses activitats que es desenrotllaran tindran com a objectiu bàsic final donar a conéixer els valors naturals, paisatgístics i culturals de les espècies de flora i fauna, així com fomentar el descobriment de les espècies fàcils i pròximes i també de les rares i difícils de detectar.

De l'11al 22 de maig de 2015.

LA MAR DE NETA

Este programa temàtic es desenrotllarà entre els dies 1 i 19 de juny de 2015, sent els seus destinataris principals els grups d'escolars d'Educació Infantil, Primària i primer cicle de Secundària.

L'objectiu principal és incidir en un major coneixement i estima pel medi marí i a partir d'ací potenciar el desenrotllament d'actituds i comportaments que permeten la seua conservació i millora.

ESCOLES D'ESTIU

S'oferiran activitats diverses durant el mes de juliol a visites organitzades per escoles d'estiu.

2015 anem a dedicar-lo al consum responsable sota el títol "Som el que mengem", es pretén conscienciar sobre la importància que tenen les nostres decisions diàriament en la nostra salut i en la salut ambiental del planeta.

Les activitats a realitzar pretenen acostar d'una manera lúdica els participants a l'origen i la forma de fabricació dels productes que consumim, a descobrir la importància d'una dieta saludable i equilibrada així com fomentar un consum respectuós amb la naturalesa.

PROGRAMA DE FORMACIÓ AMBIENTAL

FORMACIÓ PRESENCIAL

El CEACV oferix tallers formatius per a completar la formació d'aquelles persones relacionades amb l'educació ambiental.

TALLERS FORMA'T

Amb l'objectiu de proporcionar coneixements i experiències pràctiques, aplicables i reproduïbles sobre diferents temes que ajuden a ampliar els recursos de persones interessades a desenrotllar activitats d'educació ambiental s'ha programat el curs:

Curs "L'hort ecològic. Un recurs educatiu"

(20 hores) CEACV

18 al 22 de febrer de 2015

9.00 a 13 hores

FORMACIÓ EN LÍNIA

Dins del programa de formació en línia en matèria de medi ambient, el CEACV té prevista la realització de diversos cursos de formació entre maig i setembre de 2015.

PROGRAMA FORMATIU SAPS GENERALITAT VALENCIANA

El reciclatge de residus d'origen domèstic

3a edició. 23 de setembre a 23 d'octubre

Bones pràctiques ambientals en casa

3a edició. 1 de juliol al 2 de setembre
4a edició. 23 de setembre a 23 d'octubre

Combatre el canvi climàtic des de casa

3a edició. 1 de juliol al 2 de setembre

Més informació http://www.citma.gva.es/web/ceacv/formacion-saps

PROGRAMA FORMATIU CAMPUS AMBIENTAL

Introducció a la gestió ambiental empresarial (40 hores)

14 de setembre al 27 de novembre

ACTIVITATS FAMILIARS

CLEAN UP DAY. JORNADA DE NETEJA A LA MARJAL DELS MOROS

9 de maig de 2015
Activitats per a famílies

Per a reduir la quantitat de fem en la naturalesa, la campanya Let's Clean-Up Europe! proposa realitzar accions de neteja en espais públics del nostre entorn per part de l'administració pública, empreses, centres educatius, ONG, associacions i ciutadans en particular. La jornada, prevista per al pròxim **9 de maig,** és una oportunitat per a conscienciar i sensibilitzar la població sobre este problema i ajudar a canviar el comportament dels ciutadans i ciutadanes.

Des del Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV) hem organitzat una acció de neteja en la Marjal dels Moros (Sagunt) per a dissabte que ve 9 de maig.

Una jornada familiar on realitzarem un itinerari des del CEACV fins a la Marjal dels Moros i la platja contigua a la marjal, per a eliminar els residus depositats en estos espais.

Horari: 10 a 13 hores

Recomanacions: esmorzar, roba còmoda i protector solar

Activitat gratuïta. Necessària inscripció prèvia.
Informació i inscripció 962680000

DIUMENGE FAMILIAR. A l'HORT TOT SÓN RECURSOS

31 de maig de 2015
Activitats per a famílies

Activitats per a tota la família al voltant de l'hort del CEACV, un matí per a aprendre i conéixer un espai que ens proporciona multitud de recursos, una invitació per a disfrutar dels sentits.

Tallers amb llavors, plantació en l'hort, activitats creatives i recol·lecció de productes, per a disfrutar d'una jornada a l'aire lliure.

Horari: 10 a 13 hores
Recomanacions: esmorzar

Activitat gratuïta. Necessària inscripció prèvia.
Informació i inscripció 962680000

DIUMENGE FAMILIAR. JORNADA DE REINTRODUCCIÓ DE LA MARSILEA EN EL CEACV. JORNADA EN COL·LABORACIÓ AMB EL JARDÍ BOTÀNIC.

7 de juny de 2015
Activitats per a famílies

La *Marsilea quadrivalens* és una espècie de falaguera que es considera extinta en territori valencià. En esta jornada l'anem a reintroduir en les llacunes del CEACV.
La Marsilea torna a casa. Realitzarem distintes activitats per a les famílies participants, tallers i per descomptat la plantació d'exemplars de Marsilea en l'entorn del CEACV

Horari: 10 a 13 hores
Recomanacions: esmorzar

Activitat gratuïta. Necessària inscripció prèvia.
Informació i inscripció 962680000

9. EL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DEL CEACV

Es poden realitzar consultes en sala. La biblioteca disposa de consulta de materials en sala i d'assessorament d'un tècnic sobre qualsevol dubte que puga sorgir. També disposa d'un ordinador connectat a Internet per a qualsevol recerca d'informació o per a poder realitzar tasques que requerisquen un suport informàtic. Es poden fer recerques dels documents del Centre de Documentació del CEACV a través de la base de dades del CIDAM.

Utilitzar el servei de préstec extern. Permet el préstec de fins a quatre documents durant un termini màxim de 15 dies. El préstec pot ser presencial o per correu. En aquest últim cas l'enviament de materials està limitat a un pes màxim de 3 kg. La devolució de documents per correu sempre és a càrrec de l'usuari.

Recerques bibliogràfiques. El Centre de Documentació del CEACV realitza, a petició dels usuaris, recerques bibliogràfiques per temes entre els materials que té disponibles.

Tècnic del Centre de Documentació–Biblioteca del CEACV: Víctor Benlloch

Tel. consulta: 96 268 00 00 Fax: 96 267 29 44

Correu electrònic: biblioteca_cea@gva.es
Devolució per correu postal: CEACV. Apartat de correus 100. 46520 Port de Sagunt (València).

Horari: de dilluns a divendres de 9:00 a 14:00 hores, i de dilluns a dijous de 16:00 a 18:00 hores. (Vesprades d'estiu tancat).

Ubicació del CEACV:

CENTRE D'EDUCACIÓ AMBIENTAL DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Alqueria dels Frares. Partida de Gausa.
Carretera de la Siderúrgica, km. 2
46500 Sagunt (València)

El Centro de Documentació del CEACV sol·licita la cessió o donació de bibliografia per a augmentar els fons destinats a ús públic.

10. NOVETATS REBUDES AL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DEL CEACV

DOCUMENTS INCORPORATS AL FONS BIBLIOGRÀFIC DURANT ELS MESOS DE GENER, FEBRER, MARÇ I ABRIL DE 2015

0. EDUCACIÓ AMBIENTAL

- Historias de nuestros bosques. Comisión Europea. 2013.
- Fuego en el corazón. La prevención cerca de tí. MAGRAMA. 2012.

1. MEDI NATURAL

- Cómo evitar la captura de aves en la pesca de palangre. Manual para pescadores. C. Carboneras y T. Neves. SEO BirdLife. 2002.
- El "sistema ciprés" de barreras cortafuegos: selvicultura preventiva. B. Moya y J. Moya. Imelsa. 2013.
- Monumental trees and mature forest. Threatened in the mediterranean landscapes. B. Moya y J. Moya. Imelsa. 2013.

4. POLÍTICA AMBIENTAL

- Custòdia de Territori. L'acord de pràctiques agràries sostenibles a Menora. GOB. 2004.
- Efectos de tratamientos preventivos de reducción de combustible, en áreas de matorral, sobre la biodiversidad y estructura de la comunidad vegetal y propiedades edáficas. VV.AA. Xunta de Galicia.
- Los EPRIF. Planificación y desarrollo de actuaciones. VV.AA. MAGRAMA. 2012.
- Quemas prescritas realizadas por los EPRIF. Método y aplicación. VV.AA. MAGRAMA. 2012.
- Guía técnica de accesibilidad a los parques nacionales españoles para personas con movilidad reducida. J. Hernández y J. L. Borau. OAPN. 2003.

7. MEDI SOCIAL

- Turismo sostenible en áreas protegidas. Directrices de planificación y gestión. P. Eagles et al. OMT-PNUMA-UICN-OAPN. 2002.

PUBLICACIONS PERIÒDIQUES

- La Gaceta de la Tortuga. Núm. 4.
- Soberanía alimentaria, biodiversidad y culturas. Núm. 8, 9, 10, 12, 15, 17 y 19.
- Seguridad y medio ambiente. Núm. 136.